

**В І Д Г У К
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

**кандидата юридичних наук, Козлюк Людмили Григорівни
на дисертацію Гмиріна Андрія Анатолійовича
на тему «Кримінально-правова характеристика злочину незаконне
виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту
підакцизних товарів (ст. 204 КК України)», подану на здобуття
наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.08 –
кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження А.А. Гмиріна обумовлена тим, що в період соціально-економічної кризи, яка має місце сьогодні в Україні, охорона відносин, що забезпечують умови належного справляння акцизного збору до Державного бюджету є одним з пріоритетних завдань держави. Актуалізує тему дослідження й наявність проблем при практичній реалізації ст. 204 КК України. Свідчення цього є аналіз правозастосування судами норм закону про кримінальну відповідальність щодо незаконного виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів¹. Зокрема, йдеться про значну кількість помилок у судовій практиці, які виникають під час розгляду справ цієї категорії. Окрім того, відповідна проблематика недостатньо досліджена у теорії кримінального права, відсутній єдиний підхід щодо вирішення окремих дискусійних питань відносно об'єктивних та суб'єктивних ознак злочину. Варто відмітити, що фундаментальні наукові роботи за темою дисертації розглядалися у 2005 році. Тому, вже давно, назріла необхідність формування науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення відповідних норм ст. 204 КК України та підвищення ефективності регулятивної сутності кримінального права в сфері виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів.

---

¹ Аналіз судової практики // Вісник Верховного Суду України. №12 (184) 2015. С.15.

Дослідження А.А. Гмиріна вирізняється глибоким, «прискіпливим», аналізом кримінально-правової заборони щодо незаконного виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК України). Слід відмітити, вміле обґрунтування автором положень, висновків і рекомендацій результатами власного соціологічного дослідження.

Робота ґрунтується на положеннях Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (прийнята Верховною Радою України 18.03.2004 р. № 161629-IV) та виконана в межах науково-дослідної роботи ВНЗ «Національна академія управління» на 2014-2019 рр. на тему: «Адаптація законодавства і права України до законодавства і права Європейського Союзу» (державний реєстраційний номер 0114U.006593). Дисертаційне дослідження А.А. Гмиріна відповідає паспорту спеціальності 12.00.08, затв. постановою президії ВАК України від 8 жовтня 2008 року №45-06/7. Теоретичну основу дисертації становлять опубліковані результати досліджень вітчизняних та зарубіжних правознавців у галузі кримінального права, кримінології та інших наукових сфер. Інформаційною базою, крім друкованих джерел і даних, що містяться в науковій літературі, використана також довідково-енциклопедична література, матеріали опублікованої судової практики.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження, наукових оцінок, пропозицій і рекомендацій, теоретичних узагальнень та висновків, які складають основний зміст дисертаційної роботи, значною мірою і зумовлені актуальністю дослідження та обраним напрямком. Рецензована наукова робота в Україні є ґрунтовним дослідженням проблем незаконного виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК України).

У цілому вирішення проблематики є виваженими, досить аргументованими і прийнятними. Слід відзначити, що результати дисертаційного дослідження – сформовані автором наукові положення,

оцінки, висновки, пропозиції і рекомендації – дозволяють визначити підходи до вирішення цілого ряду теоретичних і практичних проблем.

Таким, що має практичне значення, є пропозиції автора про те, що необхідно усувати суперечності у назві і змісті ст. 204 КК України. Слушною є пропозиція про доцільність доповнення ч. 2 новими обтяжуючими обставинами цієї статті «вчинені за попередньою змовою групою осіб» та «вчинені у великих розмірах», ч. 3 – «вчинені організованою групою осіб» та «вчинені в особливо великих розмірах».

Позитивним моментом цієї праці слід відзначити глибокий аналіз історичних документів, нормативно-правових актів, що дало змогу дисертанту виділити шість періодів історичного розвитку суспільства і державності, а для України вісім (для кримінальної відповідальності з піддакцизними товарами – шість).

Звертаємо увагу на обґрунтованість у дисертації наукової позиції, щодо формулювання родового об'єкта злочинів проти фінансової системи України (до яких належать і злочин, передбачений ст. 204 КК) – суспільні відносини, що забезпечують умови з формування, розподілу, перерозподілу та використання грошових фондів, коштів, емісії та обіг фінансових ресурсів, формування додаткової вартості, виробленої в межах держави, валовий внутрішній продукт, отримання доходу (прибутку), встановлення оптимальних пропорцій, розподілу валового внутрішнього продукту.

Позитивно оцінюємо і те, що А.А. Гмирін зумів виявити і розкрити зміст основних чинників соціально-правової обумовленості заборони, передбаченого ст. 204 КК, до яких потрібно віднести: 1) соціально-кримінологічний – полягає в небезпеці завдання істотної шкоди суспільним відносинам; у наявності в діянні достатньо високого рівня суспільної небезпеки; у відносній поширеності діяння; 2) нормативно-правовий – свідчить, що ця заборона повинна відповідати нормам Конституції України; внутрішній логічній несуперечливості заборони, передбаченої ст. 204 КК іншим нормативно-правовим актам, що стосуються цієї сфери; 3) етичний –

вказує, що заборона відповідає моральним нормам; 4) культурно-історичний – свідчить, що заборона розглядається як продукт історії і культури та відповідає розвитку суспільства; 5) міжнародно-правовий – переконує, що ця заборона ґрунтується на стандартах норм з прав людини та безпеки.

Новими та такими, що заслуговують на увагу, є й інші висновки, запропоновані автором у цій праці.

Загалом ознайомлення зі змістом дисертації А.А. Гмиріна дає підстави для наступних висновків. Автор виявив належний рівень знань спеціальної літератури з теми дослідження, нормативно-правового матеріалу, проаналізував низку дискусійних проблем, що підлягають подальшому осмисленню і відповідному вирішенню. Дисертантом проаналізовано спеціальну наукову літературу, законодавство України та зарубіжних держав, зроблено критичну оцінку вітчизняних здобутків з проблематики дисертації, положень чинного законодавства.

Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційне дослідження проведене А.А. Гмиріним дійсно містить наукові положення, які мають науково-теоретичне значення для кримінально-правової науки. Розглянута судова практика та зарубіжний досвід визначили практичну спрямованість пропозицій внесення змін до КК України.

Джерельну базу дослідження становить 338 найменувань наукових праць, нормативно-правових актів, рішень судів України, кримінальних кодексів зарубіжних держав, аналітичних матеріалів. Проаналізовано чинне законодавство України з проблеми, що досліджується, законодавство зарубіжних країн. Досліджено значну кількість наукових праць з кримінального права. Літературні джерела осмислювалися критично, ведеться аргументована полеміка.

Структура роботи обумовлена метою і предметом дослідження. Логічність побудови викладення матеріалу дозволили автору в процесі дослідження перейти від аналізу загальних питань до конкретних проблем

кримінально-правової характеристики злочину незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК України) .

У результаті дослідження дисертантом сформульовано низку понять, висновків, пропозицій, рекомендацій і положень, що мають науковий і практичний інтерес.

Методологія дослідження підтверджує **достовірність наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації**. Комплексне використання різноманітних методів наукового пізнання (системного, порівняльно-правового, догматичного, соціологічного та інших) дозволило автору виконати основні завдання, що поставали перед ним: визначити витоки та історію кримінальної відповідальності за діяння незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів та сучасний стан проблеми; розробити поняття злочину, передбаченого ст. 204 КК та з'ясувати соціально-правову обумовленість цієї кримінально-правової заборони; встановити об'єктивні та суб'єктивні ознаки злочину, передбаченого ст. 204 КК; з'ясувати кваліфікуючі ознаки злочину, передбачені чч. 2 та 3 ст. 204 КК; провести відмежування злочину, передбаченого ст. 204 КК від суміжних злочинів та аналогічних адміністративно-правових порушень; здійснити порівняльно-правову характеристику злочину, передбаченого ст. 204 КК за законодавством України та аналогічних злочинів за кримінальним

законодавством деяких зарубіжних держав; розробити пропозиції щодо внесення змін і доповнень до національного законодавства з метою вдосконалення ст. 204 КК.

Відповідає встановленим вимогам та не викликає заперечень предмет дослідження – кримінально-правова характеристика злочину незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів. Його визначено згідно з вимогами до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук та

дозволяють досягти мети дослідження – наукове обґрунтування теоретичних засад щодо вдосконалення відповідних норм ст. 204 КК та розробці на цій основі пропозицій щодо удосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність та практики його застосування. Поставлені дисертантом завдання дозволяють всебічно розкрити проблематику наукового дослідження з обраної теми.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання висновків роботи у нормотворчій діяльності для вдосконалення положень чинного законодавства України, у науково-дослідній діяльності, у навчальному процесі при викладанні навчальних дисциплін, а також у правозастосовній діяльності.

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні положення дисертації опубліковано у 12 наукових публікаціях, а саме: 8-ми у наукових виданнях, внесених в оновлений перелік фахових видань з юридичних наук МОН України, зареєстрованих та проіндексованих у міжнародних наукометричних каталогах та базах даних; 4-матеріали конференцій.

Вивчення дисертації показує **достатню апробацію** основних положень, висновків та пропозицій наукового дослідження, які викладені в роботі та рекомендовані для використання у навчальному процесі, законотворчій і практичній діяльності. Основні положення дисертації, теоретичні та практичні висновки і рекомендації були оприлюднені та обговорені у виступах дисертанта на 4 наукових заходах.

В авторефераті викладені основні положення дисертаційної роботи. Дисертація та автореферат відповідають вимогам МОН України. За своїм змістом **автореферат є ідентичним основним положенням тексту дисертаційного дослідження.**

Зміст дисертації та її завершеність. У цілому науковий рівень рецензованої роботи дозволяє надати позитивну оцінку змісту дисертації,

визнати її завершеною науковою працею, яка характеризується єдністю змісту і свідчить про особистий внесок здобувача в науку кримінального права.

Оформлення дисертації. Дисертація оформлена згідно з нормативними вимогами і стандартами з дотриманням системного викладення матеріалу. Робота написана державною мовою, стиль викладення матеріалу – науковий, літературний.

Основні положення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертації в цілому характеризуються послідовністю, аргументованістю і завершеністю.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження або вказують на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації. Окремі висновки та пропозиції автора є недостатньо аргументованими та мають бути розглянуті в дискусії під час захисту дисертації.

1. Дисертант у роботі наголошує, що зараз йде період боротьби з господарськими злочинами, і зокрема зі злочином передбаченим ст.204 КК України. На нашу думку, введення в Кримінальний кодекс достатньо нового Інституту заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, в деякій мірі, підтверджує цей тезис.

На сторінці 118-119 дисертації, автор виділяє позитивні положення стосовно суб'єкта злочину передбаченого ст.204 КК України. Серед осіб, які можуть бути суб'єктом злочину за цією статтею, він називає і службових осіб юридичної особи. Однак, у своєму дослідженні, дисертант зовсім не приділив увагу можливості застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб за вчинення досліджуваного злочину. Доцільним було б, якби дисертант зумів навести аргументи стосовно доцільності застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб за незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів, це збагатило б роботу,

посилило б теоретичну й практичну цінність одержаних наукових результатів.

2. Досліджуючи об'єктивні ознаки злочину незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (стор. 63-64, 80 дисертації), автор звертає увагу, що законодавець зробив невдалий крок віднісши до Розділу VII Особливої частини КК України різні за родовим об'єктом злочини. А також, здобувач акцентує увагу, що законодавець недостатньо чітко описав ознаки об'єктивної сторони ч. 1. ст.204 КК України. Однак, логічним було б, якби дисертант, у роботі, здійснюючи аналіз об'єктивних ознак досліджуваного складу злочину, зробив власний аргументований висновок і дав відповідь на питання: що стало причиною таких «невдалих» кроків законодавця? Хотілося почути відповідь на це в ході прилюдного захисту.

3. У пункті 2 новизни дисертант запропонував авторське визначення злочину, передбаченого ст.204 КК України. Сформульоване визначення є дуже об'ємним, у зв'язку з чим читається і сприймається важко. На думку опонента, автор намагався викласти своє наукове положення якомога розгорнутіше і сам потрапив у ситуацію, коли запропоноване визначення більш схоже не на нове сформульоване поняття, а на звичайну характеристику складу злочину передбачену ст. 204 КК України. Така методика формулювання понять призводить до неможливості визначити рівень новизни досягнутої дисертантом.

4. У п. 4 новизни дисертант зазначає: «що ознаками об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 204 КК; за ч. 1 є дії (в п'яти формах прояву); за ч. 2 є: дії та спосіб (шляхом відкриття підпільних цехів) у трьох формах прояву злочину; дії та знаряддя вчинення злочину (з використанням обладнання) у трьох формах прояву цього злочину; дії, вчинені особою, яка раніше була засуджена за цією статтею (в трьох формах прояву цього злочину); за ч. 3 є: дії та засоби вчинення злочину (з використанням недоброякісної сировини – матеріалів) у трьох формах прояву злочину; дією, наслідками (отруєння людей чи інших тяжких наслідків), необхідним причинним зв'язком між діями і наслідками, що настали (в трьох формах прояву цього злочину)».

Враховуючи вищенаведені ознаки об'єктивної сторони, запропоновані автором, та аналіз підрозділу 2.1. дисертації, можна зробити висновок, що ознаки об'єктивної сторони злочину передбаченого ст. 204 КК України відображенні частково у самій кримінально-правовій нормі, інші ж науково обґрунтовані різними дослідниками цієї норми. У зв'язку з цим, хотілося почути, що нового уперше пропонує дисертант у запропонованих ним «формах прояву злочину» про які він зазначає в авторефераті та у висновках до дисертації, однак чітко і послідовно ці форми не прописує.

5. Не зовсім вдалим є підрозділ 3.2 дисертації (с. 181-193) «Порівняльно-правова характеристика злочину незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів за законодавством України та аналогічних злочинів за кримінальним законодавством деяких зарубіжних держав». Здобувач на сторінці 194 дис. підтримує думку інших дослідників, що аксіома порівняльного правознавства проявляється в тому, щоб не надавати переваги одній законодавчій системі перед іншою чи ганьбити яку-небудь іншу систему, а зрозуміти історичні і культурні передумови формування кожної порівнюваної законодавчої системи і виявити позитивні моменти для цілей законодавчого формування і практичного застосування отриманих результатів. Однак, підтримуючи цю позицію, дисертант не дотримався її в процесі власного компаративістського дослідження норми, що передбачає кримінальну відповідальність за незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів.

Так, по-перше, не зрозуміло яким критерієм керувався дисертант обираючи для дослідження зарубіжні держави; по-друге, не простежив передумови появи зазначеної норми у цих країнах, їх дієвість; по-третє, зазначивши: «... що стосовно предмету злочину вітчизняний законодавець має переваги...» (п.11 новизни), не обґрунтував їх. Склалося враження, що здобувач «поспішав» і йому не вистачило часу, сил та ін., щоб на належному рівні здійснити компаративістське дослідження.

6. Загальновідомо, що здійснюючи охоронну функцію, кримінальне право опосередковано бере участь у регулюванні тих суспільних відносин, що становлять предмет інших галузей права. Зокрема, одним із найтісніших зав'язків кримінальне право має з адміністративним правом.

Слід зазначити, що у ході свого дослідження дисертант робить висновок, що критерієм за яким повинно здійснювати відмежування злочинів, передбачених ч.3 ст. 204 КК України від аналогічних адміністративних правопорушень є ступінь суспільної небезпечності (п.10 новизни, стор. 5 автореф.). Однак, для мене не зрозумілим є те, для чого дисертанту було досліджувати аналогічні адміністративні норми? Так як, ще з студентських років, з вивчення курсу: «Кримінальне право: Загальна частина», відомо, що саме ступінь суспільної небезпечності відрізняє адміністративний делікт від злочину. До того ж у висновку до підрозділу 3.1. (сторінка 193 дис.) автор зазначає: «що в певній мірі аналогічними, що можуть бути використанні для відмежування злочину, передбаченого ст. 204 КК, є наступні адміністративно правові правопорушення: стст.156,156-2,161,164-5 КУпАП». Однак, такий висновок не дає можливості зрозуміти, як вивчення адміністративних норм, допоможе здійснювати успішну протидію злочину передбачену ст. 204 КК України (сторінка 188 дисертації) і, не простежується, які заходи правового впливу пропонує застосовувати здобувач на основі здійсненого відмежування досліджуваного ним злочину від аналогічних адміністративно-правових порушень.

Однак, висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. У цілому дисертаційне дослідження Гмиріна Андрія Анатолійовича на тему: «Кримінально-правова характеристика злочину незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК України)» виконане на належному науковому рівні, містить авторські позиції, має достатню емпіричну базу, що забезпечує високий науковий рівень розробки зазначеної проблеми.

Основні положення та висновки дисертації відображені у авторефераті. Зміст статей дисертанта, опублікованих у виданнях, що включені до переліку наукових фахових видань України, і тез доповідей на конференціях відображають основні результати дисертаційного дослідження.

Дисертацію оформлено згідно з відповідними вимогами, викладено українською мовою, стилістику можна вважати прийнятною. Дисертація А.А. Гмиріна є науковим дослідженням, результати якого мають істотну наукову цінність та практичну значущість для кримінального права України.

Підсумовуючи викладене вище, можна зробити висновок, що тема дисертаційного дослідження «Кримінально-правова характеристика злочину незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК України)» є актуальною. Сформульовані автором висновки і рекомендації є достатньо аргументованими, мають ознаки наукової новизни, теоретичне та практичне значення. Дисертація А.А. Гмиріна є завершеною кваліфікаційною науковою працею, що містить вагомий внесок для науки кримінального права результати.

Рукопис дисертації Гмиріна Андрія Анатолійовича на тему: «Кримінально-правова характеристика злочину незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК України)» **відповідає всім встановленим вимогам, пунктів 11, 12, 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року. Її автор – Гмирін Андрій Анатолійович – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.**

Офіційний опонент:

науковий співробітник відділу проблем кримінального права, кримінології та судустрою Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, кандидат юридичних наук **Л.Г. Козлюк**

Handwritten signature of L.G. Kozlyuk and a blue rectangular stamp with the date '09 2018'.